

خاتم هما برازنده کار، هنرمند صاحب سبک و نخستین زن مجسمه ساز ایرانی، فارغ التحصیل دانشگاه تهران، دانشکده هنرهای زیباست که تحصیلات عالیه خود را در دانشکده هنرهای زیبای و هنرهای تزئینی پاریس و مدرسه لو ریاریس گذرانده است. وی کارشناس هنری در فرانسه و امریکاست. ۱۱ مدل طلا نقره و برنز و نیز دیبلم های افتخار از مجامع هنری فرانسه دارد و دو کتاب در زمینه هنر و یک کتاب در زمینه نمودار زندگی زن در ایران تألیف و منتشر گرده است. تاکنون مقالات متعددی در نقد و معرفی آثار او در نشریات هنری نگاشته شده است. وی سبکی را به نام نقاشی در فضا عرضه گرده که به نام خود او در فرانسه به ثبت رسیده است. با این خاتم فرهیخته و هنرمند گفتگویی ترتیب داده ایم تا از زیان خودش، او را بیشتر بشناسیم.

خاتم برازنده کار، بسیار خرسندم که این سعادت را یافته ام تا با شما بانوی فرهیخته و هنرمند گفتگویی داشته باشم. از اینکه ما را با گشاده رویی و محبت پذیرفته و وقت خود را برای انجام این گفتگو اختصاص داده اید، بسیار سهاسکزارم. برای شناسایی بهتر یک هنرمند فکر من کنم ابتداباید به گذشته او بروگردیدم و زندگی و تجارتیش را بیش رو اوریم. به همین لحاظ اولین سوالم این است که کی و کجا به دنیا آمدید و مختصراً از خودتان پکوئید.

هما برازنده کار: من در یک خانواده نیمه گرد و نیمه قزوینی، در شهر مشهد با به این دنیا گذاشتیم. تا چهارم ابتدایی در مشهد درس خواندم و سپس با خانواده به تهران رفتیم. مادر اهل قزوین و از یک خانواده روشنفکر و

خاتم هما برازنده کار

هنرمندی صاحب سبک؛

مبکر «نقاشی در فضا»

مصاحبه از: آزینا الهامی

راهی برای ابراز صحیح احساس بطور خالص بودم و اول بار، در اواخر سال ۶۰، با دیدن فیلمی از طرز کار پیکاسو، این جرقه در من زده شد. جریان از این قرار بود که پیکاسو، هنرمند مشهور، که در آن زمان سبک کوبیسم او مورد توجه و نیز انتقاد جامعه هنری بود، برای معرفی سبک کوبیسم نمایش از روش نقاشی خود در یک آمفی تئاتر ترتیب داده بود و فیلمساز معروف، کلوزو (Clouzot) با فیلمی که در آن زمان با سبک خاصی از پیکاسو تهیه نمود، حرکات او را ثبت کرده بود. پیکاسو با در دست گرفتن یک چراغ قوه و به حرکت در اوردن آن بر روی شیشه به جای بوم، کار خود را نمایش داد در آن زمان من دانشجوی دانشکده هنرهای زیبا بودم و این حرکت نور چراغ قوه برای من

همان برازنده کار؛ در مورد طراحی در فضا که کار تحقیقاتی من در هنر است، باید بگویم که این هنر امیزه ای از هنر نقاشی و هنر عکاسی است که برخلاف بوم نقاشی که دو بعدی است، با نور در فضای سه بعدی انجام می شود.

در این سبک طرح و نقشی که در فضا ایجاد

می شود با کمک دوربین ثبت شده و بعد با بزرگ کردن و چاپ زدن و با به کار بردن ریزه کاری های هنری به صورت تابلوی نقاشی سه بعدی عرضه می شود.

برای این کار هنرمند احتیاج به فضایی آرام و تمرکز حواس دارد زیرا در موقع ترسیم تصویر باید بتواند بر محیط خود مسلط شود و نقطه شروع را در فضا در ذهن و حرکات خود ثبت کند و تصاویر و رنگ ها را که در فضای مطلق رسم می کند، محاسبه کند تا نقطه ختم را نیز احساس کند و تمام حرکات دست ها و پاها را محاسبه کند تا بتواند به کمپوزیسیون رنگ ها و طرح ها مسلط شود و تمام حواس و جسم خود را به کار گیرد.

مجموعه حرکات در حجم کره انجام می شود. یعنی در حد باز کردن دست ها به چپ و راست و حرکت آنها به بالا و پائین و حرکت قدم ها، حرکت به جلو و به پشت سر؛ چنانکه تمام بازی و حرکت در حجم کره به طور دقیق در ذهن هنرمند قابل کنترل باشد و او بتواند بر مبنای سوژه یا موضوع، رنگ ها را بکار گیرد و طوری تنظیم کند تا موزون و هم آهنگ ترسیم شود.

در این سبک نو، افرینش اثر صد درصد خالص است و گنجی از کار هنری ممکن نیست زیرا هیچ گاه دو انسان نمی توانند

یک نوع بیان احساس کنند و هیچ گاه

در حرکات دست ها و پاها و انتخاب رنگ ها یکسانی و این همان پیدا

نمی شود. من همیشه در جستجوی

- از چه زمانی شروع به نقاشی گردید؟

همان برازنده کار؛ از همان دوران تحصیل ابتدایی به نقاشی عشق می ورزیدم و از حدود پانزده سالگی به طور جدی شروع به نقاشی کودم که چند اثراز آن روزها در نزد دخترم به یادگار است.

- شما اولین زنی بودید که توانستید در رشته مجسمه سازی دانشکده هنرها زیبایی دانشگاه تهران به تحصیل بپردازید. در مرور تجربیات خود در این دوره یکویند.

همان برازنده کار؛ من پس از پایان دوره دبیرستان در کنکور شرکت کردم که خوشبختانه در کنکور دانشکده هنرها زیبایی در رشته مجسمه سازی شاگرد اول شدم. در ضمن، آن سال اولین سالی بود که رشته مجسمه سازی در دانشگاه بوجود آمده بود و دانشجویی پذیرفت و من تنها دختر پذیرفته شده در این رشته بودم.

از جمله مسائل آن دوران، من توانم اشاره کنم که در آن زمان ما برای طراحی و یا ساختن مجسمه احتیاج به مدل زنده داشتم که معمولاً کارگرها بیکار که در میدان ۲۴ اسفند بودند به استخدام دانشکده در می آمدند تا برای ما مدل باشند. در فضای آن زمان درگ نیمه لخت ایستادن در کلاس درس طراحی زیاد راحت نبود و اکثر اوقات با مشکلاتی رو به رو می شدیم.

- شما زمانی که در ایران تحصیل می گردید به سبکی دست یافتید که به آن نقاشی در فضا (Spacism) نام داده اید. چگونه به این سبک دست یافتید و قادری در مورد آن توضیح بدید.

عنوان همراه به پاریس رفتیم. در پاریس پس از معالجه، دخترم مشغول تحصیل در رشته پژوهشکنی شد و من هم در رشته هنری به فعالیت پرداختم تا زندگی خود و دخترم را تأمین کنم. و شما در مدت اقامتم خود در پاریس تو انتیبید با تعلیم ساختن های مالی و معنوی، ولی با امید، کوشش و پشتکار بی نظیری جایگاه خاص خود را در عالم هنری پیدا کردید. این موضوع به خوبی با ۱۱ مدال طلا و فرهنگ و بروز و دیبلم های افتخاری که در فرانسه دریافت کردید این نهایان است. موجب افتخار ماست که چهره های برجسته ای مانند شما و در جامعه هنری خودمان دارید؛ چهره هایی که در عین حال به هنر دنیا تعلق دارند. بفرمانی از چه تکنیک ها و موادی در خلاق آثار خود استفاده می کنید؟

ها برآزنده کار: من در نقاشی با رنگ و روغن، آبرنگ، اکریلیک، سیاه قلم، خلاصه با همه نوع وسایل کار می کنم. در مجسمه سازی هم از تمام وسایل مثل چوبه سنتگ، بشن و فلز استفاده می کنم. غیر از نقاشی در فضای که با تور است، با یک نوع سیاه قلم که با مرکب است نیز کار می کنم.

به نظر شما از نظر خلق آفرینش آیا فرقی بین ذهن و مرد وجود دارد؟

ها برآزنده کار: در مورد هنر، مرزی میان ذهن و مرد نمی بینم. هر کس بنا بر استعداد و توانایی خود کاری را انجام می دهد. البری را بنا بر احساس و نگاهش به زندگی و جهان اطرافش خلق می کند. ولی اگر دقت کنیم می بینیم اکثر هنرمندان در عالم هنر، مرد هستند زیرا مرد هنرمند را زنی هست که زندگیش را بچه هایش را مراقبت کند و بسیاری از

تلوزیون فرانسه و در سالن های مختلف هنری؛ خوشبختانه آثارم مورد توجه قرار گرفت و جوایز ارزشمند ای هم به کارهایم اهدا شد.

من در پاریس در دانشکده هنرهای زیبا و دانشکده هنرهای تئاتری و مدرسه لور پاریس تحصیل کردم.

چهار بعد از پایان تحصیل به ایران برگشتید؟

در حالی که زینه کار هنری در پاریس بروای شما فراهم بود.

ها برآزنده کار: پس از پایان تحصیلات در پاریس، پروفسور رضا رئیس دانشگاه تهران از من دعوت کرد تا در دانشگاه با سمت استادیاری مشغول به کار شوم؛ این دعوتی بود که معمولاً از شاگردان اول می شد در زمان بازگشت به تهران، دعوت

به کار دیگری دریافت کردم که بروای کار در کادر فنی شهرداری تهران بود در آن زمان زندگی من دچار مشکلاتی بود پس از دانشگاهی حقوقی کمتر از پسht شهرداری تهران داشت. مزایای شهرداری بطور قابل ملاحظه ای بیشتر از دانشگاه بود و من بروای زندگی احتیاج به درآمد بیشتری داشتم و همین باعث شد که به استخدام شهرداری در آمدم.

اما شما دوباره ایران را ترک کردید و به

فرانسه و قصدی سفری که دیگر بازگشت نداشت.

ها برآزنده کار: من به سمت مشاور فنی در شهرداری مشغول کار بودم که ناگهان به مریض ساختی مبتلا شدم. در تهران به معالجه و عمل جراحی پرداختم که موثر واقع نشد و گروه پژوهشکنی ادامه درمان در خارج از کشور را پیشنهاد داد که در نتیجه من و دخترم به

که به دنبال آن به بازی با چواغ و منابع نواری و وسایل دیگر رفتم. در سال ۱۳۶۵ نتایج کارهای انجام داده خود را با اساتیدم از جمله آقای مهندس سیحون که رئیس دانشکده هنرهای زیبا نیز بود، در میان گذاشتیم که مورد تشویق ایشان قرار گرفت. اولین کارهایم را در دانشکده و سپس در انجمن پیش‌آهنگی و در گالری و سالن های مختلف به نمایش گذاشتیم و بسیار مورد توجه و کنجکاوی هنر دوستان و منتقدین قرار گرفت. در طول دوره دانشجویی نمایشگاه های متعددی گذاشتیم و موفق به دریافت جوایزی نیز شدم. آخرین نمایشگاهیم در تهران در کاخ جوانان با حضور شهردار تهران انجام شد و آقای فرهنگ فرهنگی در مورد این نوادری با من مصاحبه تلویزیونی انجام داد و مقاله های بسیاری در مطبوعات نوشته شد.

چطور شد که به پاریس وقتیم.

ها برآزنده کار: باید بگویم که من در تمام دوران تحصیلاتم همیشه شاگرد اول بودم و به دریافت مдал درجه اول لیاقت از دست اعلیحضرت هم نائل آمدم. پس از فارغ التحصیلی از دانشگاه، موفق به دریافت بورس تحصیلی دولت فرانسه بروای ادامه تحصیل و معرفی هنر فضای را این شدم و برای همین عازم فرانسه شدم.

در پاریس بروای معرفی سبک خود چه فعالیت هایی کردید و بروخورد جامعه هنری فرانسه با آثار شما چگونه بود؟

ها برآزنده کار: در دوران تحصیل در پاریس بروای معرفی سبک کارم، نمایشگاه های بسیاری ترتیب دادم؛ در گالری ها، در خانه ایران، در

باشند و نظر و فعالیت قشور زنان را به خود جلب کنند.
 هما برلزنده کار: آنچمن های زنان خارج
 از کشور باید به موقعیت باشون توجه داشته
 باشند و سعی کنند از باشون نامداری که در
 زمینه های مختلف علمی و هنری مانند شعر،
 داستان نویسی، انواع هنر... فعالیت دارند و یا
 فعالیت داشته اند و در گوشش و کنار به دست
 فراموشی سپرده شدنده باد و قدردانی و حمایت
 کنند و از تجربیات و آگاهی های آنها استفاده
 ببرند.

چه سخن با خوانندگان هاشتمانه دارد؟

همان برازنده کار: خوانندگان عزیز مجله
عاشقانه: از اینکه در شهر هوستون به این مجله
پر بار و با محتوا با سردبیری یک پانوی موفق و
با تجربه دسترسی دارید توجه کرده و با توجه
خود آن را حمایت و پشتیبانی کنید. از توجه و
پشتیبانی شما از این نشریه سپاس خاص دارم.

- خاتمه بروازنده کار گرامی، در پایان سخن، من
هم لازم می‌دانم که اختلاف کنم که یکی از کارهای
فرهنگی مهم اجتماعن هایی که در هوستون فعالیت
می‌کنند، معرفی و ارائه آثار هنرمندان، نویسندهای
و شاعران ایرانی است تا بدین نحو ضمن حمایت
از فعالیت های آنها، جامعه ایرانی را هر چه بیشتر
به سوی آندیشمندی و تفکر، مستنولیت و مستویلیت
پذیری، همبستگی روحی و فرهنگی سوق دهدند.
و ایندیواریم به زودی شاده بربایی تعابیرگاهی از
آثار سما و دیگر هنرمندان در شهر هوستون باشیم
تا هموطنان ایرانی بیشتر و بیشتر با چهره های
درخشانی که در میان خود دارند آشنا شوند. ضمن
سپاس از شما بروای انجام گفت و گو و از توجه و
لطف همیشگی شما نسبت به مجله عاشقالان، برایتان
سرسیزی و شلاقاً و موفقیت پیش از پیش ارزو
من کنیم.

عکس ها از: مرضیه مژیناتی

جمع اوری مطالب مستند آن زحمت کشیدہ
بودم سراتجام به پایان رساتیدم که معرف
حضور شما می باشد۔

- بله. کتاب خمودار زندگی زن از آغاز پیدایش تا ایران امروز» که منتشر شده و در نهم آکتبر نیز بوقلمه‌ای رابوای معرفی آن در هشتون فر ترتیب داده بودید.

همان روز
با این ماه اکتبر در هتل Grown Plaza هوستون
برگزار شد که با وجود باران سیل آسا و دیگر
مشکلات، دوستان و علاقه مندان به فرهنگ
ایران برای شرکت در این برنامه آمده بودند؛
با خصوص سخنرانان عزیز و ارجمندی که
موشکاف الله مطالب کتاب را برسی کرده و در
معرفی کتاب من زحمت کشیدند؛ خاتم دکتر
گیلک، آقای دکتر بیات و آقای دکتر مهاجر که
باعث خوشحالی من شد.

- این کتاب را علاقه مندان از کجا می توانند
خریدند؟

همانند کار: مغازه ایرانی در هoustون و
شرکت کتاب در کالیفرنیا.

- به نظر شما توجه به چه نکاتی می تواند

همومنان ایرانی و اجمن ها را به هم تربیت نمودند.
هم برآزنده کار: به نظر من بزرگترین مشکل
اجمن های ایرانی - آمریکایی، بخصوص که
هدف و راه خود را فرهنگی می دانند، این است
که زبان فارسی را کنار گذاشته و در برنامه های
خود فقط به انگلیسی صحبت و یا سخنرانی
می کنند؛ در جایی که خیلی ها سعی می کنند
فارسی صحبت نکنند و حتی کوششی برای
آموختن فارسی و فنون علمی کنند.

— این چنین های زنان در خارج از کشور چطور؟ آنها باید چه مسائلی را در رابطه با زنان موردن توجه قرار دهند قاتمأنند پرای جامعه زنان مفید و مشترک نیز

کارهای موبوط به زندگی روزمره را انجام دهد، ولی زن هنرمند همیشه یک مادر است که باید به زندگی و بزرگ کردن فرزند و اداره زندگی مشغول باشد و در نتیجه وقت آزاد کمی خواهد داشت تا فقط به آفرینش هنری پردازد.

- چه چیزهایی منبع الهام شما در خلق آثار قان است؟

همای بازنشنده کار؛ بستگی به حال و هوای انسان
در زمان آفرینش دارد؛ گاهی از طبیعت الهام
می‌گیرم، گاهی از روی احساسی استه گاهی
هم در مقابل سفارش کار را انجام می‌دهم.

– آیا با جامعه هنری در هستون در ارتباط بوده اید؟

همان برازنه کار: سال های گذشته، زمانی که در پاریس بودم، پیش از مستقر شدن در هوستون، به دعوت سازمان زنان ایرانی آمریکایی برای سخنرانی در مورد سبک کارم و نمایش کارهایم به هوستون آمدم و سپس به دعوت انجمن متخصصین به دالاس رفتم.

و در پی چند اجمن دیگر هم از من خواستند که سخنرانی انجام دهم و زمانی هم که در هoustون اقامت گزیدم برای حمایت و ارائه آثار هنرمندان در هoustون به دعوت تئی چند از هنرمندان دور هم جمع شدیم و اجمن هنرمندان هoustون را به وجود اوردیم که البته دیگر این اجمن فعالیت ندارد در افتتاحیه اجمن از من خواسته شد که نمایشگاهی از کارهایم ترتیب بدهم و همزمان در مورد سبک اسپاسیسم (فلاگراپی در نقاشی) سخنرانی کنم.

به طور کلی در حال حاضر جامعه هنری را از چشم دور ندارم، در برنامه های موزه ها و گالری ها شرکت و از آنها بازدید می کنم.

—روزگار خود را در هوستون چگونه می‌گذرانید؟
هما برآزنده کار: فعلًاً به کارهای ناتمام خود
مشغولم، از جمله کتابی که حدود ده سال برای

